

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК НАГАЛЬНА ПОТРЕБА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

К. І. Оксенюк, к.е.н., доцент
О. М. Салівончик, к.е.н., старший викладач
Луцький національний технічний університет

В умовах ринкової трансформації України тіньова економічна діяльність набула значних обсягів та специфічних форм прояву. За різними оцінками вітчизняних і зарубіжних фахівців, рівень тінізації української економіки сягає 40–60% ВВП, що перевищує допустиме значення і становить загрозу національній безпеці держави. Високий рівень тінізації негативно впливає на розвиток національної економіки, знижуючи її потенційні можливості в наповненні державного і місцевих бюджетів, розв'язанні гострих соціальних проблем.

Теоретичні та прикладні аспекти детінізації знайшли своє відображення в роботах Базилюка А.В., Варналія З.С., Дяченка Я.Я., Коваленка С., Мамутова В.К., Попова Ю.Н., Предборського В.А та інших. Однак, низка питань, пов'язаних із цією проблематикою, потребує подальшого дослідження.

Тінізація – поширення практики приховування прибутків від державних органів. Детінізація економіки – це цілісна система дій, спрямована передусім на подолання, викорінення причин та передумов тіньових явищ та процесів. Стратегічною метою детінізації економіки має стати істотне зниження рівня тінізації шляхом створення сприятливих умов для залучення тіньових капіталів у легальну економіку та примноження національного багатства [1].

На думку більшості експертів з цієї проблеми, найвищими темпами тіньова економіка в Україні розвивалася у 1994-1998 роках, коли її обсяги сягали 65 % офіційного ВВП. На той час тіньовий сектор охопив більшу частину промислового виробництва, особливо паливно-енергетичного комплексу, сільського господарства, приватизації. Характерною ознакою даного періоду був підвищений попит на готівку поза банками, темпи зростання якої майже удвічі перевищували темпи зростання депозитних внесків

у банківській системі. Поширення набули «неофіційні» готівкові розрахунки за різноманітні «послуги» (за встановлення телефонних ліній, реєстрацію підприємств, перевірку санітарної, пожежної, податкової інспекцій тощо) [2, с.329].

Останнім часом, за даними Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України, уряду вдалося знизити процес тінізації економіки на 5-8 %. Проте питома вага тіньового сектору економіки в Україні й далі залишається досить високою.

Ключовими передумовами високого рівня тінізації національної економіки залишаються неефективний інституціональний базис регулювання підприємництва та незадовільні умови здійснення підприємницької діяльності.

Окрім того існує й податкова складова, що мотивує суб'єктів господарювання до тінізації економічних відносин шляхом ухилення від сплати податків або мінімізації податкових зобов'язань. І хоча на сьогодні податкове навантаження вже не належить до основних чинників тінізації, неефективне адміністрування податків та відсутність податкової культури стають на заваді виходу господарської діяльності у світловий спектр.

Отже, основними причинами, які гальмують процес виходу економіки України з тіні, є [3]:

- системні вади податкової політики (чинна податкова система фактично зосереджена на максимальному залученні надходжень до бюджету, без урахування можливих негативних наслідків надмірного фіскального тиску на суб'єктів господарювання та громадян);

- відсутність повноцінного ринкового середовища (уповільнення інституційних, структурних та економічних змін, недосконалість ринкових механізмів призводять до неузгодженості державної економічної політики з інтересами суб'єктів господарювання, які змушені самостійно розробляти неформальні механізми взаємної співпраці);

- високий рівень корупції та некомпетентність державних службовців (корупція є одним з головних чинників, який впливає на розвиток України та

залишається одним з найбільших перепон на шляху її інтеграції до світового співтовариства);

- нестабільність інвестиційного та підприємницького клімату;
- недостатній захист інвесторів;
- нестабільне політичне середовище та ін.

На наш погляд, детінізація економіки є одним з ключових завдань задля забезпечення економічної безпеки та створення умов сталого розвитку України. Це сприятиме зростанню національного інвестиційного потенціалу, матиме позитивний вплив на бюджетну сферу, сприятиме орієнтації національної економіки на розвиток.

Список використаної літератури:

1. Варналій З. Шляхи детінізації економіки України та її особливості // Банківська справа. – 2007. – № 2. – С. 56-66.
2. Національна економіка: навч. посіб.: / за заг. ред. Носової О.В. – К.: Центр учбової літератури 2013. – 512 с.
3. Шулькевич В. В. Проблеми детінізації економіки України в сфері оподаткування / В. В. Шулькевич, О. С. Хринюк // [Електронний ресурс]–Режим доступу: <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-40.pdf>.